

ΤΟ ΠΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ (του Κώστα Δουζίνα) – Σειρά Πολιτική Ηγεσία Επικοινωνία

✘ *Πόσο «πολιτικό» είναι το κίνημα «της αγανάκτησης», με δεδομένο ότι συμμετέχει εκεί ένα ετερόκλητο σύνολο ανθρώπων, με διαφορετικές ιδεολογικές αναφορές και συνθήματα (ακόμη κρατώντας και ελληνικές σημαίες);*

Είναι το πιο πολιτικό φαινόμενο των ημερών μας. Ας εξετάσουμε το περιεχόμενο και τη μορφή του. Χρησιμοποιώντας τον ορισμό της πολιτικής ως συμπύκνωσης των σχέσεων εξουσίας και έκφραση των βασικών κοινωνικών αντιθέσεων και συγκρούσεων, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η «πλατεία» εκφράζει πολύ περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη δράση την κεντρική ρήξη της κοινωνίας σήμερα.

Ας προσθέσουμε ότι η πολιτική λειτουργεί με δύο μορφές εξουσίας: την *auctoritas*, τη νομιμοποιημένη εξουσία που εκφράζει το «κοινό συμφέρον» ή τη βούληση του λαού να συμβιώνει· από την άλλη η *potestas* είναι η δύναμη που διατηρεί τη συνοχή της κοινωνίας μέσω της κυριαρχίας των λίγων πάνω στους πολλούς.

Η λειτουργία της πολιτικής εκφράζει, συμπυκνώνει και διαμεσολαβεί πρόσκαιρα στην κοινωνική και οικονομική σύγκρουση και οικοδομεί νομιμοποιημένη εξουσία πάνω σ' ένα μόνιμο υπόβαθρο αναπόδραστου ανταγωνισμού.

Η πλατεία δεν είναι πολιτική μόνο αν την ορίσουμε, μιμούμενοι τα νεοκλασικά οικονομικά, ως μια δραστηριότητα που επιτρέπει σε άτομα, συμφέροντα και τάξεις που αποδέχονται τη συνολική κοινωνικο-οικονομική ισορροπία να χρησιμοποιούν την πολιτική για να επιδιώξουν οριακές βελτιώσεις συμφέροντος και κέρδους. Αυτοί που βρίσκονται έξω από τους κεντρικούς σχεδιασμούς κυβέρνησης, κομμάτων και συμφερόντων, αυτοί που εκφράζουν το

λαϊκό πόλο στην κεντρική αντίφαση μιας κοινωνίας είναι υποχρεωμένοι να αλλάξουν τους όρους του πολιτικού παιχνιδιού για να προβάλλουν το καθολικό συμφέρον εναντίον αυτών που εκφράζουν μόνο τα παραταξιακά τους συμφέροντα. Η πλατεία είναι πολιτική στο σημείο μηδέν.

Από πλευράς μορφής, η πλατεία διαφέρει από την κυρίαρχη άποψη περί πολιτικής αλλά δεν είναι καινούρια. Την είδαμε στη Β. Αφρική και στη Μ. Ανατολή, στην Ισπανία, διαχέεται τώρα στην Ευρώπη. Το χαρακτηριστικό της πλατείας είναι το «πλήθος», ένα σύνολο ανθρώπων και σωμάτων που συνευρίσκονται στον ίδιο χώρο και χρόνο. Από τη στιγμή που οι συνευρισκόμενοι αρχίζουν να απαιτούν οργανωμένα και συντεταγμένα, οι οικονομικές απαιτήσεις γίνονται πολιτικές, η μάζα γίνεται πλήθος, πολιτικό υποκείμενο. Γίνονται ένα σύνολο, δηλαδή, ανθρώπων που συνεργούν χωρίς αντιπροσώπευση. Μια σειρά μοναδικών και διαφορετικών ανθρώπων, μοναδικές και διαφορετικές επιθυμίες βρίσκονται μαζί και μεταλλάσσονται σε κοινή πολιτική επιθυμία που δημιουργείται εκεί και τότε. Το πλήθος ως υποκείμενο φτιάχνεται και διαλύεται μέσα στην προσωρινότητα και την ένταση της συνεύρεσης των διαφορετικών μοναχικοτήτων. Οι ατομικές επιθυμίες γίνονται κοινή δράση, μια δύναμη που μπορεί να αλλάξει τον κόσμο.

Τι καινούριο φέρνει το πλήθος; Ανακαταλαμβάνει τον χρόνο εργασίας και τον ζωτικό χώρο επικοινωνίας και ζωής και τους αναδιοργανώνει. Οι ιεραρχίες της εργασίας και της πολιτικής ανατρέπονται και νέες μορφές ζωής από κοινού ανακαλύπτονται. Η πλατεία μπορεί να δημιουργήσει ένα νέο αξιακό σύστημα, μια συνεχή μεταμόρφωση τρόπων ζωής και συνεργασίας. Όταν η πλατεία ξεχειλίζει και το πλήθος ξεπερνάει τις καταβολές και τους περιορισμούς των επιμέρους μελών του, βρισκόμαστε μπροστά σε ένα συμβάν ιστορικής σημασίας. Είναι όμως δημοκρατική η διαδικασία; Η δημοκρατία σαν το κολύμπι μαθαίνεται όχι από τα βιβλία αλλά στην πράξη. Για τους περισσότερους της πλατείας αυτή είναι το μεγαλύτερο μάθημα δημοκρατίας. Τίποτα δεν θα είναι το ίδιο μετά.

Αλλά αρκεί ότι οι «αγανακτισμένοι» απλώς αρνούνται, χωρίς θετική πρόταση; Το να λες «Όχι», «Φτάνει πια», «Μέχρι εδώ» όχι μόνο δεν είναι απολίτικο, αλλά αποτελεί τη βάση της κλασικής αριστερής πολιτικής: η άρνηση ήταν πάντα το πρώτο βήμα της διαλεκτικής σύνθεσης και υπέρβασης. Σήμερα, σε συνθήκες βιοπολιτικής διαχείρισης της ταυτότητας και επιθυμίας, η άρνηση δημιουργεί υποκείμενα αντίστασης και δεύτερον αποσύρει την άνευ όρων υπακοή και νομιμοποίηση. Η ολοκλήρωση του συστήματος στηρίζεται στη σιωπηρή αποδοχή των όρων που επιβάλλει, με αντίκρισμα την ικανοποίηση των διαρκώς αυξανόμενων επιθυμιών. Η άρνηση, λοιπόν, έχει από μόνη της πολιτική σημασία. Σήμερα αυτή η άρνηση είναι όχι μόνο απαραίτητη, αλλά πιθανόν το πιο πρώτο σημαντικό βήμα αντίστασης.

Ας συνοψίσουμε: Η πλατεία αποσύρει τη νομιμοποίηση από ένα πολιτικό σύστημα που έχει βάλει το συμφέροντα των λίγων πάνω απ' αυτά του συνόλου. Από την άλλη, οι άνθρωποι της πλατείας γίνονται ενεργοί πολίτες, λειτουργοί δημοκρατίας, εγκαταλείποντας για πάντα τον τρόπο συμπεριφοράς που μάθαμε μέχρι τώρα.

Κώστας Δουζίνας, καθηγητής Νομικής και διευθυντής του Ινστιτούτου Ανθρωπιστικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Birkbeck του Λονδίνου.

(Πηγή: Ελευθεροτυπία)

(Φωτό: βικιπαίδεια, χρήστης: Kalogeropoulos)